

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Изборног већа Филозофског факултета од 26. септембра 2019. изабрани смо у комисију за припрему реферата о кандидатима за избор у звање ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА за ужу научну област ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА У НОВОМ ВЕКУ, са пуним радним временом, на одређено време од пет година. На конкурс, који је објављен у Огласним новинама Националне службе за запошљавање – “Послови”, од 2. октобра 2019. године, пријавио се један кандидат – **доц. др Данко Леовац**. Комисија је утврдила да је кандидат поднео сву документацију предвиђену постојећим прописима, и пошто је пажљиво проучила поднесену документацију и радове кандидата, има част да Већу поднесе следећи

РЕФЕРАТ

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Данко (Љубиша) Леовац рођен је 16. новембра 1986. године у Прибоју, где је завршио основну школу и гимназију. Основне студије историје на Филозофском факултету Универзитета у Београду уписао је 2005. године. Дипломски рад са темом “Србија и Кримски рат (1853–1856)”, одбранио је 17. септембра 2009. године са оценом 10 (десет). Основне студије историје на Филозофском факултету у Београду завршио је у року са просеком оцена 9,88. На истом факултету 2009. године уписао је дипломске академске студије историје – мастер. Мастер рад са темом “Конзервативне и либералне идеје у Кнежевини Србији (1850–1870)” одбранио је 24. септембра 2010. године са оценом 10 (десет). Мастер студије завршио је са просеком 10,00. Као студент завршне године студија, академске 2008/2009. године, проглашен је за најбољег студента Одељења за историју Филозофског факултета у Београду, а у току завршне године основних студија и дипломских академских студија – мастер био је стипендиста Фонда за младе таленте Републике Србије.

Докторске студије историје уписао је у децембру 2010. године на Катедри за историју српског народа у новом веку, Одељења за историју, Филозофског факултета у Београду. Докторску дисертацију *Србија и Русија за време друге владавине кнеза Михаила (1860–1868)*, под менторством проф. др Сузанае Рајић, одбранио је 25. априла 2014. године.

У периоду 2011–2012. године био је стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, укључен на пројекат “Српска нација - интегративни и дезинтегративни процеси” (ев. бр. 177014). У децембру 2011. године изабран је у звање истраживача сарадника, а од 1. априла 2012. запослен је на Филозофском факултету у Београду, у оквиру поменутог пројекта. У марту 2015. године изабран је у звање научног сарадника. Од 1. маја 2015. године запослен је на Одељењу за историју, Филозофског факултета у Београду, у звању доцента. Активно влада енглеским и руским језиком, а служи се француским, турским и бугарским.

РЕЗУЛТАТИ НАУЧНОГ И ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА

У периоду пре избора у звање доцента, колега Леовац је остварио значајне и запажене научне резултате. Тежиште истраживања је историја српског народа у 19. и почетком 20. века. До избора у звање доцента (2015) објавио је један рад у тематском зборнику међународног значаја, шест радова у домаћим научним часописима, једно саопштење са међународног научног скупа штампано у целини и пет саопштења са скупова националног значаја штампана у целини. У поменутом периоду учествовао је у раду четири међународне конференције и пет домаћих научних конференција и скупова, на којима је својим рефератима остварио запажене научне резултате.

Од избора у звање доцента (2015), Леовац је објавио две монографије истакнутог националног значаја и уџбеник (коауторски са Сузаном Рајић), један рад у тематском зборнику међународног значаја, два рада у националном часопису међународног значаја, четири рада у врхунском часопису националног значаја, три рада са међународног научног скупа штампана у целини и два рада са научних скупова националног значаја објављена у целини. Напомињемо да су готово сви текстови о којима ће бити речи научни радови, који су у целости или у знатној мери засновани на до сада непознатим и некоришћеним документима, који су махом похрањени у домаћим или у фондовима архива Руске федерације. У даљем тексту приказаћемо и оценити њихову научну

вредност и разврстати их према њиховој категорији у складу са важећим *Правилником о минималним условима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду и Изменама и допунама истог Правилника*, а са важећим *Правилником о поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача*.

Монографија истакнутог националног значаја (M41)

1.

Кнез Михаило Обреновић. Детињство, прва владавина, емиграција, Београд: Центар за српске студије Филозофски факултет, 2019, 283 стр. [ISBN: 978-86-920397-3-7]

С обзиром на то да не постоји научна биографија једног од најзначајних владара Србије, кнеза Михаила Обреновића, сваки покушај да се она напише вредан је хвале. Мањак извора првог реда, пре свега, архиве Обреновића која је уништавана после атетаната на владаре те династије 1868. и 1903. године обесхрабривала је истраживаче да започну тај посао. Са тим проблемом суочио се колега Леовац, у чијем рукопису је приказан живот кнеза Михаила од рођења 1823. до ступања на другу владу 1860. године. Упркос том ограничењу, рукопис је прилично добро хеуристички утемљен, пошто су коришћени објављени и необјављени извор из домаћих и страних архива. Штавише, рукопис је обогаћен ексклузивним подацима из досад непознате *Бележнице кнеза Михаила* која је власништво колекционара у иностранству у коју је Леовац имао увид и коју користи као извор у свом раду. Наиме, реч је о дневничким белешкама кнеза Михаила које је водио за време боравка у емиграцији и једно време после повратка у земљу.

У Предговору је дат осврт на историографске домете у истраживању прошлости Србије у 19. веку, нарочито биланс написаних биографија владара Србије у Новом веку, као и најзначајнији радови о времену владавине кнеза Михаила. У првом поглављу насловљеном *Мања-бег*, приказано је кнежево рођење, одрастање, школовање и образовање у Крагујевцу, Пожаревцу, Београду, то јест његов живот од 1823. до 1839. године. Аутор је вешто и избалансирано приказао општа политичка збивања у Србији двадесетих и тридесетих година 19. века и живот појединца, кнеза Михаила, те његове болести, емоционалне проблеме, учитеље, породичне односе. У другом поглављу *Прва владавина* описана је владавина кнеза Михаила од 1839. до 1842. године. То је време

појачаних династичких и политичких подела, сукоба обреновићеваца и уставобранитеља, уплитања страног фактора у решавање унутрашње кризе у Србији, а врхунац је Вучићева буна и прогоноство кнеза Михаила. Користећи постојећу солидну историографску литературу, али и мање познате изворе, Леовац је указао на достигнућа и ограничења кнез Михаилове владавине, на законодавни рад, институције, а првенствено на политичке сукобе којима је обележено то време. У поглављу *Емиграција*, са поднасловима: *У Земуну; Обилазак Европе; Петроград, Лондон, Париз; Женидба* приказан је кнез Михаилов живот од 1842. до 1858. године у бројним европским градовима и земљама. По много чему, ово поглавље представља истински Леовчев допринос досадашњим историографским сазнањима јер су у њему сведено и јасно наведена бројна и важна путовања кнеза Михаила, његове везе са европским аристократама и државницима, те женидба са Јулијом Хуњади. У поглављу *Епилог* с поднасловом *Повратак у Србију* анализарно је раздобље од 1858. до 1860. године, политички односи у Србији за време друге владе кнеза Милоша и Михаилова улога у тим процесима. У поглављу *Ванбрачни син: Велимир М. Теодоровић* дата је биографија ванбранчног сина кнеза Михаила, потоњег великог добротвора. На крају књиге је *Закључак* у којем је аутор резимирао живот кнеза Михаила до 1860. У одељку *Прилози* приложена су четири документа (берат и ферман које је Porta дала кнезу Михаилу и два везирска писма Томи Вучићу и Авраму Петронијевићу 1839/1840).

Књига Данка Леовца *Кнез Михаило Обреновић. Младост, прва владавина, емиграција* представља свакако вредан допринос проширивању историографских сазнања о личности и историјској улози кнеза Михаила Обреновића.

2.

Србија и Русија за време друге владавине кнеза Михаила (1860–1868), Београд: Службени гласник, 2015, 338 стр. [ISBN: 978-86-519-1921-6]

У монографији “Србија и Русија за време друге владавине кнеза Михаила (1860–1868)”, Леовац је детаљно анализирао сложену унутрашњу и спољнополитичку ситуацију у Кнежевини Србији, у контексту српско–руских односа. Поменути монографија представља делимично измењен рукопис докторске дисертације.

У поглављу *Доба значајних преокрета*, које представља уводно поглавље, аутор је анализирао однос Русије према кнезу Михаилу за време његове прве владавине (1839–1842), када је Русија била један од највећих противника кнежеве смene и Вучићеве буне. Како су кнежеви Милош и Михаило Обреновић време до 1858. године провели у

емиграцији, аутор се осврнуо на планове Обреновића и неуспешне покушаје за повратак на престо, бројне везе са Русијом, истрошеност уставобранитељског режима и догађаје који су представљали увод у ситуацију, која ће епилог добити на Светоандрејској скупштини, те посебно руску спољну политику пре и након Париског мира 1856. године. У поглављу *Државни интереси између Истока и Запада* приказан је почетак друге владавине кнеза Михаила (до 1862), кнежеви покушаји да пронађе избор спољнополитичког ослонаца и улога Русије. Један од главних кнежевих саветодаваца у овим питањима био је управо руски представник у Београду. Наредна целина носи назив *Доба напетости*, и у највећој мери обухвата кључну 1862. годину, обележену првим, већим заплетима који су обележили другу владавину кнеза Михаила. Посебну благонаклоност према избору нових кнежевих сарадника исказала је управо Русија. Већ наредне, 1862. године, руска подршка коначно је испливала на површину. Кнежевини Србији одобрен је врло повољан зајам под гаранцијом руске владе. Званични Петроград подржао је српске интересе након сукоба на Чукур чесми и бомбардовања Београда, а посебно у време рада Канличке конференције. Круну руске подршке свакако је представљало одобрење испоруке оружја. Четврто поглавље носи назив *Велики изазови* и у њему је истражен и анализиран период 1863–1865. године, када су два значајна питања потресала Европу – пољско и Шлезвиг–Холштајн. Пољска емиграција је већ са почетком устанка 1863. године деловала у Београду, у циљу подизања устанка на Балкану. Српска влада се тада суочавала и са намерама италијанских националиста и мађарских емиграната, који су такође подржавали идеје револуционарне акције на Балкану. Притисци Русије на кнеза и српску владу да прекину све везе са пољским емигрантима били су доста јаки. Једном од најважнијих питања спољне политике кнеза Михаила – Балканском савезу посвећено је поглавље: *Балкански савез – од идеје до реализације*. Национална политика кнеза Михаила развијала се на окупљању и организовању околног становништва под турском влашћу и у склапању савеза са балканским државама и политичарима. Преговори за склапање савеза трајали су више од пет година. Резултат је био Први балкански савез, створен од 1866. до 1868. године, склапањем уговора са Црном Гором (1866), споразума са Хрватском народном странком (1867) и Бугарским одбором (1867), уговором о савезу са Грчком (1867) и војном конвенцијом (1868), те уговором са Румунијом (1868). Улога Русије у овим споразумима била је велика. Шесто поглавље носи назив *Планирање рата и руска војна мисија*. Аутор је у овој целини приказао коначан изглед и војну снагу савеза, будући да у историографији није постојала таква анализа. Последње поглавље носи назив *Кнежев “преокрет” – русофил или прагматичар?* и у овој целини истражена је улога Русије приликом добијања градова,

анализирано је питање смене Илије Гарашанина са места председника владе и улога Миливоја Петровића Блазнавца, министра војног. Истражен је и однос Русије према политици кнеза Михаила у последње две године његове владавине, а аутор је констатовао да уопште није било мимоилажења у њиховим ставовима, како је истицано у историографији. На крају, аутор доноси ново виђење атентата на кнеза Михаила и Топчидерске катастрофе.

Истраживање је у основи базирано на архивским материјалима, до сада необјављеним или пак, слабо истраженим. Користећи грађу из руских архива, Леовац је покушао да одговори на, до сада, слабо расветљена питања у историографији: руску дипломатску подршку Србији у кључним питањима, руску подршку кнезу Михаилу на унутрашњем плану у Србији, личне односе између водећих српских и руских државника и политичара, укљученост и улогу Русије у стварању Балканског савеза, улогу Русије у планирању рата на Балкану, улогу руских официра у питању реорганизације српске војске. Посебно издвајамо чињеницу да ова књига пружа један квалитативно сасвим нов поглед на српско–руске односе, али и на историју Кнежевине Србије шездесетих година 19. века у целини.

*

Историја српског народа у 19. и почетком 20. века. Српска држава у 19. веку – уџбеник,
Београд: Завод за уџбенике, 2018. [ISBN: 978-86-17-19819-8], коауторски са Сузаном
Рајић

Уџбеник обухвата историју српске државе у 19. и почетком 20. века и подељен је на четири хронолошко-тематске целине: 1) *Српска револуција*, 2) *Аутономна Кнежевина*, 3) *Независна држава*, 4) *Територија, становништво, привреда, просвета, друштво*. Свака од ових целина подељена је на одговарајућа потпоглавља, која у потпуности прате хронолошки и тематски редослед и у складу су са постојећим планом и програмом предмета. Аутори су се трудили да сваком важнијем догађају посвете одговарајућу пажњу, посебно оним који су у досадашњој историографији обрађени на идеолошки пристрасан начин или често са погрешним тумачењима. Због тога су у уџбеник укључени резултати радова савремене историографије и нових истраживања, који су умногоме допринели осветљавању слике и позадине бројних историјских догађаја. Аутори су се руководили чињеницама да студенти у наставном процесу треба да одреде главне промене које се догађају у државном, економском и друштвеном развоју Кнежевине/Краљевине Србије, уоче њихову посебност, открију одређене правилности и

токове и уоче различите врсте међу њима, испитају политичке, социјалне, економске и културне чиниоце и услове, уоче како се гледишта и идеје у вези са овим појавама мењају током времена. Главни циљеви уџбеника су повећање мотивације студената за учење и развијање интересовања за историју српског народа у 19. и почетком 20. века, подстицање студената да уочавају, запажају, разумеју и повезују различите догађаје, односно формирају сопствено мишљење, и на крају да формулишу, резимирају и синтетизују различита сазнања.

У овом коауторском издању уџбеника доц. др Данко Леовац је припремио целине од стр. 11 закључно са стр. 194, односно поглавља: *Српска револуција* (стр. 11–60) и *Од аутономије ка независности* (стр. 63–194). Укупан удео доц. др Данка Леовца у целокупном тексту износи 183 стране, односно 478.629 карактера.

Рад у тематском зборнику међународног значаја (M14)

1.

“The Serbian Question, Russia and Italian Unification (1859–1866)”, in: *Serbian–Italian Relations: History and Modern Times*, editors in chief Srđan Rudić, Antonello Biagini; editor Biljana Vučetić, Belgrade: The Institute of History Belgrade, Roma: Sapienza University of Rome, Research center CEMAS, Belgrade, 2015, 19–36. [ISBN: 978-86-7743-109-9]

У раду је анализирано питање могућих веза између уједињења Србије и Италије, у периоду од рата са Француском и Пијемонтом против Аустрије (1859) до аустро-пруског рата (1866). Од повратка династије Обреновић на српски престо, након Светоандрејске скупштине (1858), Русија је одиграла важну, а често и пресудну улогу у усмеравању српске спољне политике. Кнез Милош и касније Михаило Обреновић су били свесни да Србија само од Петрограда може очекивати озбиљну подршку у спољној политици. Међутим, питање ослобођења и уједињења српског народа није могло да буде повезано са италијанским, или било којим другим европским покретом. Балкан је био осетљиви простор, и рушење Османског царства била је тачка коју ниједна од великих европских сила није желела. И сама Русија, која је била највише заинтересована за враћање свог утицаја на Балкан, након пораза у Кримском рату, показивала је мало спремности да направи коначни корак, који би довео до нестанка “болесника на Босфору”. Питањима везаним за евентуално везивање српског питања са италијанским, није се бавио велики број аутора, посебно у контексту политике великих сила. Сагледавши читаву ситуацију, аутор на основу прворазредне архивске грађе, оправдано закључује да је погрешно

тумачење да је Србија пропустила прилику да повеже питање ослобођења и уједињења српског народа са италијанским питањем.

Рад у националном часопису међународног значаја (M24)

1.

“Cultural and Social Life of Turkish Pasha in Belgrade - Example of Ali Riza Pasha”,
Etnoantropoloski problemi 1 (2019), [ISSN: 0353-1589]

У овом прегледном чланку анализиран је врло посебан однос последњег команданта београдске тврђаве, Али Риза-паше према друштвеном и културном животу српске престонице. Будући да су односи Срба и Турака били врло специфични, последњи београдски мухафиз је по први пут раскинуо старе окове и као једини турски паша до тада укључио се у потпуности у друштвени живот са Србима. Лично је учествовао на бројним забавама и прославама, а његова жена Мејра је остала позната као прва пашина супруга која је организовала салонска дружења за жене из тадашњих високих друштвених слојева. Њени оријентални салони оставили су дубоког трага на друштво српске престонице. Аутор је успешно представио једну фолклорну и културолошку димензију живота турског паше, али и живота на његовом двору преко ангажовања и деловања његове супруге.

2.

“Osmanlı İmparatorluğu ve Birinci Balkan İttifakı (1866-1868) Askerî Güç Meselesi”, Yeni Türkiye 68 (Özel sayı: Rumeli-Balkanlar-III, 2015), 2703–2712. [ISSN: 1300-4174]

Стално ишчекивање рата са Османским царством, улога великих сила, бројни догађаји који су уздрмали европски мир 1866. и 1867. године и, на крају, насилна смрт кнеза утицали су на стварање тзв. заветне мисли кнеза Михаила – ослобођења и уједињења српског народа. Историчари су најчешће подлежали утицају појединих извора или жустрих расправа, попут оних Јована Ристића и Милана Пироћанца. Реално стање било је сасвим другачије. Кнез Михаило, као врсан државник, дипломата и политичар знао је да Србија не може сама ослободити и ујединити српски народ. У рат против Османског царства није могла сама, а посебно не док су турски гранизони настањивали њене главне тврђаве. У овом раду, аутор је анализирао и приказао коначан изглед и војну снагу тог првог Балканског савеза, извршивши поређење са војском Османског царства.

Приказом стања на терену јасно се види да је Србија имала највећи војни потенцијал од свих савезника. У погледу бројности војске, Кнежевина Србија је у укупном уделу у Балканском савезу учествовала са преко 50%, чиме је представљала главну окосницу савеза. Међутим, на основу комплетне анализе, аутор је оправдано закључио да се турска војска, у погледу наоружања и војне опреме, налазила далеко испред балканских савезника.

Рад у врхунском часопису националног значаја (M51)

1.

“Два писма Миливоја П. Блазнавца руском министру војном Д. А. Миљутину 1867”,
Српске студије / Serbian Studies, 6 (2015), 381–389. [ISSN: 2217-5687]

Аутор је у раду су представио два писма Миливоја Петровића Блазнавца, министра војног Кнежевине Србије, Дмитрију А. Миљутину, руском министру војном, од 7. маја и 12. јула 1867. године. Блазнавац се осврнуо на најважније проблеме у српској војсци након добијања градова, питање рата против Османског царства, али и на бројне тешкоће и руску помоћ у решавању кључних задатака. Од изузетног је значаја и мишљење Блазнавца о руској војној мисији у Србији, њиховом раду, реалној снази српске војске, њеном наоружавању и јачању, недостатку официјерског кадра итд. Рад је од изузетног значаја, будући да поменута писма нису била предмет пажње у досадашњој историографији, а чувају се у Одељењу рукописа Руске државне библиотеке (Научно–исследовательский Отдел рукописей Российской государственной библиотеки), у фонду Ф. 169 (Д. А. Милютин), К. 36, ед. хр. 56, л. 1–2, 3–4.

2.

“Српска револуција и могућности нових архивских истраживања”, Српске студије/Serbian Studies, 8 (2017), 17–30. (коауторски са С. Рајић) [ISSN: 2217-5687]

Српска револуција је један од ретких периода нововековне српске историје о коме је објављено толико историјских извора. Хронолошки, као и према степену сачуваности грађе, она чини две целине: ратни период (1804–1815) и мирнодопски период (1815–1835). Историјски извори домаћег порекла највећим делом су публиковани и то појединачно и без икаквог реда и система. Најважнији документи из аустријских и француских архива, такође су објављени. Најмање грађе публиковано је из руских

архива, а у објављеним збиркама јасно се види да ратни период односи превагу над мирнодопским. Због тога је циљ аутора био да укажу на значај руских архива у проучавању српске историје, будући да највећи део те грађе није искоришћен у истраживањима, посебно имајући у виду мирнодопски период Српске револуције (1815–1835). Аутори су се осврнули на најзначајније архиве Руске Федерације и значај њихових фондова: Архив внешней политики Российской империи (Архив спољне политике Руске империје), Государственный архив Российской федерации (Државни архив Руске федерације), Российский государственный военно-исторический архив (Руски државни војно-историјски архив), Российский государственный архив древних актов (Руски државни архив старих аката), Российский государственный исторический архив (Руски државни историјски архив), Российский государственный архив Военно-Морского Флота (Руски државни архив војно-поморске флоте), те Научно-исследовательский Отдел рукописей Российской государственной библиотеки (Научно-истраживачко одељење рукописа Руске државне библиотеке). Рад је посебно значајан ако се има у виду да је највећи део руске архивске грађе необјављен и у великој мери био је неприступачан истраживачима до распада Совјетског савеза 90-их година прошлог века, а неки фондови све до почетка 21. века. Аутори су указали да су посебно архивски фондови државника и политичких делатника богати подацима за проучавање односа Русије према другим великим сила, према Балкану и Србији, за писање политичке, културне и друштвене историје.

3.

“Последњи мухафиза Београда (1856-1867)”, Српске студије/Serbian Studies, 9 (2018), 125–140. [ISSN: 2217-5687]

Ферманом од 10. априла 1867. године, насловљеним на кнеза Михаила Обреновића, управа над утврђењима Београда, Смедерева, Кладова и Шапца уступљена је кнезу и српској војсци. Ферман је прочитан на Калемегдану 18. априла, а последњи турски војници са уједно и последњим турским заповедником Београда, Али Риза-пашом, напустили су Србију 6. маја 1867. године. О турским заповедницима београдске тврђаве у 19. веку врло је мало писано. Уз то, изузетно је тешко утврдити и тачне датуме смена појединих паша, те доласка нових. О појединим заповедницима не постоје никакви подаци, те нас не треба да изненађује чињеница што се у постојећој литератури поједине паше помињу у Београду у годинама када уопште нису били на тој дужности, неки су потпуно изостављени, док се за неке чак наводи и погрешно име. Сматрајући ово питање

важним, аутор је у раду приказао последњих десет година званичне турске власти у Београду, преко заповедника тврђаве. У чланку је анализирана делатност Топал Осман-паше (1856–1861), Хуршид-паше (1861–1862), Ашир-паше (1862), Рашид-паше (1862–1863), Ејуб-паше (1863–1864) и Али Риза-паше (1864–1867). Будући да ово питање до сада није било третирано у историографији, мишљења смо да је аутор направио један важан корак ка даљем проучавању делатности и рада београдских мухафиза.

4.

“Кнежевина Србија у преломним годинама (1854-1856) - од спољних притисака до унутрашњих раздора, Београдски историјски гласник / Belgrade Historical Review, 9 (2018), 127–145. [ISSN: 2217-4338]

У раду су анализирана важна питања из историје Кнежевине Србије у преломним годинама након почетка Кримског рата. Србија је била изложена бројним дипломатским притисцима, како од стране Русије, тако и од Хабзбуршке монархије и Османског царства, али и у готово сталној опасности од аустријске окупације. Аутор је приказао како су српски државници и политичари гледали на политичке догађаје и како су налазили излаз из бројних опасности. Иако је удаљавање директне опасности по Србију било очигледно већ од друге половине 1854. године, Кнежевина је запала у унутрашњи политички раздор, који је разједао тадашњи режим и практично водио ка смени кнеза Александра Карађорђевића. Аутор је у раду, на основу архивске грађе домаће провенијенције и одговарајућих објављених извора и литературе, третирао врло важна питања из историје Кнежевине Србије, која су била нерасветљена или мало позната у досадашњој историографији.

Саопштење са међународног скупа штампано у целини (M33)

1.

“Question of Caucasus and Russia’s Policy – The Yermolov Period (1816–1827)” / “Kafkaslar ve Rusya Politikası Sorunu – Yermolov Dönemi (1816-1827)”, VIII. Uluslararası Atatürk Kongresi (Atatürk ve Türk Kültür Coğrafyasında Kafkasya ve Çevresi), 13-15 Ekim 2015 / Gence. The VIIITH International Congress On Atatürk (Atatürk and the Caucasus and its Vicinity in the Turkish Cultural Geography), 13-15 October 2015 / Ganja, I. Cilt, Yayına Hazırlayan Uzman Merve Uğur, Ankara, 2017, 723–762. [ISBN: 978-975-16-3380-4]

Аутор је у овом раду, на основу архивске грађе руске провенијенције и одговарајуће литературе, приказао руско ангажовање у региону Кавказа од 1816. до 1827. године, периоду који је био изузетно значајан по интензитету руске офанзиве против локалних племена. Руски губици у рату 1812. године ометали су њихов ангажман у региону Кавказа, што је довело до именовања изузетног војног стручњака, генерала Алексеја Петровича Јермолова 1816. године, “фуриозног шејтана (ђавола)”, како га је звало локално становништво, за команданта Кавкаске области. Јермолов је изградио чувену Кавкаску линију, која је повезивала Црно и Каспијско море са ланцем утврђења, стражара и козачких села. Почео је “пацификацију” Кавказа преко Чеченије, наметањем војног терора. Анализирајући многе факторе, аутор је приказао руску политику према Кавказу и том региону у поменутом периоду. Рад се бави и међународним и локалним аспектима. Главни фокус је на руском команданту, Јермолову, који је био веома контроверзна историјска личност, поштован од стране Руса, а омражен код бројних кавкаских народа због познате бруталности.

2.

“Бугарска историографија о Великој источној кризи и Српско-турским ратовима”,
Зборник радова са међународног научног скупа *Алексинац и околина у прошлости, 500 година од првог писаног помена 1516-2016*, одржаног 3. септембра 2016. године у
Алексинцу, главни и одговорни уредник Сузана Рајић, Алексинац: Завичајни музеј, 2016,
363–372. [ISBN 978-86-917433-6-9]

На основу анализе радова бугарских научника и историчара, аутор је дао приказ њиховог виђења најзначајнијих догађаја из Велике источне кризе и српско-турских ратова. Леовац увиђа да бугарска историографија Априлски устанак (1876) спаја са руско-турским ратом и то представља као револуционарни рат за ослобођење од турске власти, као херојску изградњу модерне националне бугарске државе и епоху препорода. Аутор посебно истиче да су српско-турски ратови најчешће споменути само узгред. Оно што није оправдано и што је закључено у самом раду је чињеница да бугарски историчари ослобођења Ниша, Пирота, Врања, од стране српске војске најчешће називају окупацијом. У том погледу, аутор сасвим оправдано тврди да је понекад изузетно танка линија између професионално писане историје и историјске фикције.

3.

“Србија и Русија у почетној фази Кримског рата (1852–1853)”, Зборник радова са међународног научног скупа *Русија/СССР и државност Србије/Југославије*, одржаног 8. септембра 2017. године у Београду у организацији Историјског института (Београд) и Института Славяноведения Российской Академии наук (Москва), Београд, 2018, 33–57.
[ISBN 978-86-7743-131-0]

Аутор је у овом раду приказао положај Србије непосредно пред почетак војних дејстава у Кримском рату (1852–1853). Србија се у том периоду налазила на важној политичкој прекретници, растрзана између покровитељског двора са једне стране, и сизеренског и осталих великих сила, са друге. Илија Гарашанин је, најпре као министар унутрашњих дела, а потом као кнежевски представник и министар иностраних дела, добрим делом изнео тежину српско-руских односа у овом периоду. Покушавао је да се одупре бројним притисцима из Петрограда и води политику ослобођену од руских захтева и наређења. У томе је посустао, што је био важан показатељ рускиг утицаја у Србији. На основу архивске грађе домаће провенијенције, објављених извора и релевантне литературе, аутор је успешно приказао најважнија политичка питања у Србији, њихово решавање, те бројне покушаје лавирања између Русије и осталих великих сила.

Саопштење са скупа националног значаја штампано у целини (М63)

1.

“Кнез Михаило и Карађорђевићи”, у: Зборник радова са научног скупа *Карађорђе и његово наслеђе у српској историји*, одржаног 26. маја 2017. године у Великој Плани, Београд - Велика Плана, 2017, 107–122. [ISBN 978-86-7403-213-8]

Нововековна српска држава постојала је 115 година, а од тога су Обреновићи били 72 године на престолу, а Карађорђевићи 42 године. Борећи се за српски престо, чланови обе династије никада нису били у потпуности у добрим односима, иако је било периода када су ти односи били подношљиви. Један од тих периода, свакако најдужи и најзначајнији, припада периоду друге владавине кнеза Михаила Обреновића (1860–1868). Сврставање народа у присталице једне или друге династије – обреновићевце или карађорђевићевце, значајна је деоба Срба у Кнежевини и Краљевини Србији, која је имала дубоке корене. У раду је анализиран однос кнеза Михаила Обреновића од доласка

на престо 1860. године према Карађорђевићима у земљи и емиграцији, са важним освртом на период Михаилове прве владавине (1839–1842) и његовом животу у емиграцији. Кнез Михаило се показао као један од најразумнијих у династијским трвењима, али су његови кораци ка помирењу доживели само краткотрајан успех.

2.

“Поморавље и Крушевац у другој половини 19. и почетком 20. века”, у: Зборник *Канија Поморавља у духовној историји српског народа*, Крушевац: Историјски архив “Крушевац”; Својново: Удружење за културу и уметност Логос, 2017, 119–126.
(коауторски са С. Рајић) [ISBN 978-86-80836-05-8 (ИАК)]

Стуб револуционарне Србије била је Шумадија, а у њој долина Мораве. Постепено, идући од севера ка југу, ширила се српска нововековна држава, а Морава је постала српска река. Од 1804. до 1912. године све три Мораве нашле су се у оквиру српске државне територије. У сфери саобраћајних комуникација, привредног потенцијала и културних активности, највећи део градских центара у долини Морава је својим развитком предњачио у односу на оне у другим пределима Србије. Крушевац је кроз дугу историју, од престонице кнеза Лазара, преко турског Алаца Хисара, све до коначног ослобођења 1833. године, често мењао етничку, демографску и социјално–економску структуру. Одмах након ослобођења, Крушевац је почео брзо да напредује. Као важан центар у Поморављу, управно и економско средиште области, те важан гранични центар, Крушевац је брзо постао модерна варош. У периоду након ослобођења од Турака, развој насеља крушевачког краја био је доста динамичнији и интензивнији него у ранијим периодима, а број становника се константно увећавао. Аутори су, на основу статистичких података, приказали становништво Крушевца, структуру становништва по старости, број писменог становништва, те структуру занимања становништва у градовима Поморавља, у другој половини 19. и почетком 20. века.

УЧЕШЋЕ У НАУЧНИМ ПРОЈЕКТИМА

Леовац је сарадник на домаћем пројекту “Српска нација – интегративни и дезинтегративни процеси” (ев. број 177014), најпре као стипендиста од фебруара 2011. године, од априла 2012. године као истраживач сарадник, а од марта 2015. године у звању научног сарадника. Од 2016. године сарадник је и међународног научног пројекта *Varieties of Democracy (V-Dem)* у организацији The Department of Political Science at the

University of Gothenburg, Sweden and the Kellogg Institute at the University of Notre Dame, USA.

НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ И ПЕДАГОШКИ РАД

Леовац је ангажован у извођењу предавања и вежби на основним и мастер студијама историје, на предметима *Историја српског народа у 19. и почетком 20. века*, *Србија у међународним односима у 19. и почетком 20. века 1*, *Србија у међународним односима у 19. и почетком 20. века 2*, *Држава и друштво Кнежевине и Краљевине Србије*, *Држава и друштво Србије и Црне Горе у 19. и почетком 20. века*. Активно припрема и реализује наставни процес на поменутих предметима (припрема и прегледање колоквијума и семинарских радова, испити, вођење студената у изради семинарских радова и других обавеза предвиђених наставним планом и програмом). У погледу ангажовања у настави, Леовац је показао добру припремљеност, коректан и колегијалан однос у раду са студентима. Његов рад одликује разумљивост и јасноћа излагања изабране материје, прилагођавање сложености и обима излагања на часовима, осавремењивање и унапређење теоријске наставе, упућивање студената на самостални рад, подстицање критичког мишљења и поштовање различитих мишљења, те спремност да усавршава своје педагошке вештине. О педагошком раду сведоче и високе оцене које је добио на студентској евалуацији наставе, а које се крећу у распону од 4.42 до 5.00.

РЕЗУЛТАТИ У РАЗВОЈУ НАУЧНОГ И НАСТАВНОГ ПОДМЛАТКА

У периоду од избора у звање доцента, Леовац је био председник или члан комисија за одбрану више завршних радова на дипломским и академским мастер студијама. Био је ментор код шест кандидата за израду завршног рада на основним студијама, те седам радова на академским мастер студијама.

Колега Леовац је учествовао као члан и у комисијама за избор два научна сарадника (др Урош Шешум и др Мирослав Поповић, комисије именоване у фебруару 2018. године), три истраживача сарадника (Данијел Радовић, Мирослав Радивојевић, Кристиан Јерић, комисије именоване у мају 2017. године) и два истраживача приправника (Кристине Павловић и Александра Савића, комисије именоване у марту 2018. године).

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ И АНГАЖОВАЊЕ У РАЗВОЈУ НАСТАВЕ И ДРУГИХ ДЕЛАТНОСТИ ОДЕЉЕЊА И ФАКУЛТЕТА

Од 2009. године, Леовац је сарадник Матице српске на изради *Српског биографског речника*, а од 2010. године секретар *Центра за српске студије* Филозофског факултета у Београду. У мандатном периоду 2015–2018. године био је заменик председника и члан *Комисије за наставну, научну и техничку документацију* Филозофског факултета. Био је члан *Комисије за упис Филозофског факултета*, која је реализовала упис студената у прву годину основних, мастер и докторских студија у школској 2015/2016. години и заменик члана Комисије за упис Филозофског факултета, која је реализовала упис студената у прву годину основних, мастер и докторских студија у школској 2019/2020. години. Од 2011. године редовно је учествовао у реализацији пријемних испита на Филозофском факултету у Београду, као члан Комисије за пријем докумената на Одељењу за историју и као члан Комисије за дежурства, а од 2019. године и као један од састављача теста знања из историје. Од 2008. године активно је учествовао, прво као сарадник радне групе, а 2011–2012. године као координатор Одељења за историју на промоцијама Филозофског факултета.

Члан је више струковних и научних група и удружења: *Antipodean East European Study Group*, Victoria University of Wellington (Te Whare Wānanga o Te Ūpoko o Te Ika a Māui), New Zealand; *The History Education Network/Histoire et éducation en réseau* (THEN/HiER), University of British Columbia, Vancouver, Canada; *North American Society for Serbian Studies* (NASSS), The United States of America, *The Ottoman and Turkish Studies Association*, *İslam Araştırmaları Merkezi*.

Колега Леовац је 2016. и 2017. године био уредник бројева 7 и 8 часописа *Српске студије*, а од 2016. године је и члан уређивачког одбора иностраног часописа “Journal of History and Future”/“Tarih ve Gelecek Dergisi”. Био је и члан научног одбора *International Symposium on Balkan History and Culture*, October 6-8, 2016, Çanakkale (Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey) и члан организационог одбора међународног научног конгреса “International New Tendencies Congress in Ottoman Researches – The Ottoman Empire and the Balkans”, September 5–7, 2019, Belgrade (Faculty of Philosophy)

Учествовао је као предавач и координатор на више стручних и едукативних семинара за наставнике историје у основним и средњим школама.

ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ

На основу приложене документације и радова кандидата Комисија констатује да доц. др Данко Леовац испуњава све законске, универзитетске и факултетске критеријуме за избор у звање ванредног професора за ужу научну област Историја српског народа у новом веку на Одељењу за историју Филозофског факултета Универзитета у Београду.

Током досадашњег научног рада Леовац се оспособио за самосталан рад с изворима у иностраним архивима, и данас је у нашој земљи један од најбољих познавалаца фондова руских архива, у којима се чува грађа за нашу историју. Поред испуњења формалних услова који се тичу структуре и квалитета научних радова, доц. др Данко Леовац је у свом досадашњем раду показао способност за самостални истраживачки и оригинални научни рад, изузетну преданост педагошком раду, посвећеност унапређењу сопственог знања и способност добре и квалитетне комуникације и сарадње са осталим колегама.

Имајући у виду изречене ставове и оцене, Комисија има част и задовољство да предложи Изборном већу Филозофског факултета Универзитета у Београду, да доц. др Данка Леовца **ИЗАБЕРЕ** у звање **ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА** за ужу научну област **ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА У НОВОМ ВЕКУ**.

У Београду, 21. октобра 2019.

Чланови Комисије:

Др Сузана Рајић, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

Др Радош Љушић, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

Др Радомир Ј. Поповић, виши научни сарадник
Историјски институт, Београд